

Bilag X: Eksempel på en DHO

Indholdsfortegnelse

Indledning. 2

I: Rødstrømpebevægelsen. 3

1.1 1970'erne. 3

1.2 Ideologi 4

1.3 Mål 4

1.4 Midler. 5

1.5 Delkonklusion. 6

II: Analyse og fortolkning af viser. 6

2.1 Komposition. 6

2.2 Miljø. 7

2.3 Sprog. 7

2.4 Tema og budskab. 8

2.5 Delkonklusion. 8

III: Vurdering. 9

3.1 Rødstrømpebevægelsens betydning for kvindesagen. 9

Dengang. 9

I dag. 10

3.2 Delkonklusion. 12

IV: Konklusion. 12

Bibliografi 13

Indledning

Rødstrømpebevægelsen spillede en central rolle i 1970'ernes Danmark og var en del af en international kvindefrigørelse og kvindekamp. Men hvad var Rødstrømpebevægelsen, og hvilken betydning havde den? Denne opgave redegør for bevægelsens historie, ideologi, mål og midler og en vurdering af dens betydning for kvindesagen både dengang og i dag. Ydermere findes analyse og fortolkning af fem forskellige viser, alle omhandlende kvindebevægelsens synspunkt på det daværende samfund. De fem viser er: "Kvindesang" af Jesper Jensen, "Fællessang" fra LP'en Kvinder i Danmark, "Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari" af Karen Smith, Louise Walden og Gunner Edander, "Øjenbrynene" og "Lilith" begge af Eva Langkow.

I: Rødstrømpebevægelsen

1.1 1970'erne

Rødstrømpebevægelsen blev stiftet i 1970 primært af aktive studerende fra Københavns Universitet. I starten var det ikke en egentlig bevægelse med klare mål for fremtiden, men blot en

gruppe kvindelige studerende, der sammen ville udtrykke deres utilfredshed. Det skete med den allerførste aktion den 8. april 1970.[1]

Baggrunden for bevægelsen var flere forskellige fænomener både nationalt og internationalt, som alle havde karakter af en stigende grad af oprør mod såvel kapitalisme og krig som undertrykkelse af køn og racer. Blandt andet foregik der i den vestlige del af verden i 1960'erne et venstreorienteret ungdomsoprør, som forsøgte at gøre op med den traditionelle samfundsopfattelse. Af dette oprør udsprang den radikale feministiske bevægelse New York Redstockings, amerikanernes kvindebevægelse. Navnet var en kombination af "bluestockings", som var en uddannet og stærkt bevidst feministgruppe fra det 18. og 19. århundrede, og så farven rød, som symboliserede tilknytningen til venstrefløj - altså at dette var en social revolution. Det var en social revolution på den måde, at man ville kapitalismen til livs. Som det ses i navnet, var den danske kvindebevægelse stærkt inspireret af New York Redstockings, som fik indflydelse over store dele af verden via deres politiske aktioner og slogans.[2] Nationalt kom oprøret mod den traditionelle kvindeopfattelse også på baggrund af flere faktorer. Blandt andet blev flere og flere kvinder uddannet og trådte således ind på arbejdsmarkedet, mulighederne for at få prævention blev bedre, og debatten omkring fri abort var i gang.[3]

Rødstrømperne udnyttede deres netværk, når der skulle arrangeres demonstrationer, happenings osv. Selvom Rødstrømpebevægelsen havde flere ligheder med Studenterbevægelsen, som mange af kvinderne jo netop kom fra, var der også klare forskelle. Rødstrømperne var faktisk en form for protest mod Studenterbevægelsen, hvor mange af kvinderne havde følt sig overset og dårligt behandlet. Dette var også grunden til, at mænd ikke var velkomne hos Rødstrømperne.[4]

De typiske rødstrømper var veluddannede kvinder, som politisk tilhørte venstrefløj eller var radikale. De fleste var forholdsvis unge, idet gennemsnitsalderen fra 1970-1974 var 26 år og blot var to år mere fra 1975-1980. Den unge alder afspejler sig også i rødstrømpernes sociale placering, da tæt på halvdelen af dem var under uddannelse, mens de var mest aktive i kvindebevægelsen.[5]

1.2 Ideologi

Den grundlæggende tanke med Rødstrømpebevægelsen var, at kvinder kunne finde styrke og glæde i at vise hinanden deres styrker og udøve hjælpsomhed. Det handlede om søstersolidaritet og om at stå sammen for at blive stærke og udrette noget, der virkelig kunne få en betydning. [6] Rødstrømpernes kvindeideal gik klart i mod de traditionelle kønsroller. En ideel kvinde måtte være følgende:

"En fri kvinde, der var subjekt i sit eget liv."

"En aktiv kvinde, der deltager i samfundet."

"En selvstændig kvinde, der er økonomisk og psykologisk uafhængig af mænd."

"En kvinde, der kender sine egne seksuelle behov og er fri til at engagere sig seksuelt og følelsesmæssigt i mænd og kvinder, når hun har lyst."

"En kvinde, som ikke forhindres i sit arbejde af børn, og som ikke forhindres i at have børn på grund af sit arbejdsliv."[7]

Med disse idealer udtrykte rødstrømperne deres mening om den ideelle kvinde, men faktisk var de også utilfredse med mandens rolle. De mente, at mænd også var undertrykte af det kapitalistiske samfund, idet deres rolle som familiens skaffedyr fremmedgjorde dem for deres egne børn og gjorde dem til mavesårskandidater og følelseshæmmede mennesker. Dog fremhævede de også,

hvordan mænd nemt kunne drage store personlige fordele af kvindeundertrykkelsen i form af alt det, kvinderne gjorde for dem både derhjemme, på arbejdet i organisationer osv.[8]

Udgangspunktet for Rødstrømpebevægelsen var, at mænd og kvinder kunne de samme ting og havde de samme egenskaber. Dermed var al forskelsbehandling undertrykkende.[9]

1.3 Mål

Rødstrømpebevægelsen bestod af mange forskellige grupper, og bevægelsen var dermed ikke én samlet gruppe med ét fælles mål. Dét, alle rødstrømperne havde til fælles, var, at de havde et ønske om at ændre på nogle af de gennemgående strukturer og normer i samfundet, som i deres øjne var kvindeundertrykkende.[10]

Kvinderne erfarede i basisgrupperne, at mange af de andre oplevede undertrykkelse på samme måde som dem selv. Hvis undertrykkelsen var generel, mente de, at der måtte være en klar sammenhæng mellem problemet og samfundets opbygning. Der måtte altså være noget helt overordnet forkert ved samfundsopbygningen, som den var. Dét ville rødstrømperne gerne ændre på. Af dette ønske opstod sloganet: "Ingen kvindekamp uden klassekamp og ingen klassekamp uden kvindekamp!"[11] Sloganet udtrykte kvindernes forestilling om, at kun hvis hele samfundet blev ændret, kunne forholdene for kvinder blive bedre. Samtidig lød et andet slogan: "Gør det private politisk". Hensigten var netop, at kvindekampen måtte på den offentlige dagsorden og udkæmpes både politisk og privat.[12] Overordnet set var Rødstrømpebevægelsens mål både ligestilling mellem mænd og kvinder og frigørelse fra samfundsnormerne.

1.4 Midler

Rødstrømperne gjorde brug af flere forskellige tiltag for at nå deres mål. Ét af dem var aktioner. Den allerførste aktion foregik som nævnt den 8. april 1970. Aktionen forløb som en demonstration, hvor unge kvinder havde iklædt sig store øjenvipper, parykker, hofteholdere og kæmpebryster i form af balloner og så ellers bare marcherede op gennem strøget mod Rådhuspladsen i København. Kvinderne havde på dette tidspunkt plakater og bannere med påskrifter, som fremhævede de traditionelle kønsroller.[13] *Det, rødstrømperne demonstrerede imod, var både det faktum, at kvinderne blev fremstillet som sexobjekter og måtte klæde sig derefter, og også at kvinder fik mindre i løn end mænd uden anden begrundelse, end at de var kvinder. Så snart rødstrømperne nåede Rådhuspladsen, røg alt den påtagede kvindelighed, sminken, hofteholderne og brysterne, i en affaldssæk, hvorefter rødstrømperne kunne bevæge sig tilbage gennem strøget som nye, rensede og uafhængige kvinder. På tilbageturen havde kvinderne desuden fået nye bannere med slogans som udtrykte deres egentlige holdning om kønsroller.*[14]

Hele demonstrationen blev afsluttet med debat og samtale om arbejdsvilkår og ligeløn. Under aktionen annoncerede rødstrømperne desuden, at der ville være et offentligt debatmøde en uge senere, den 14. april. Rigtig mange mødte op, og dette møde markerede således starten på Rødstrømpebevægelsen.[15]

Ved mødet blev der nedsat såkaldte basisgrupper, som var den måde rødstrømperne organiserede sig på. Basisgrupperne fungerede som tænketanke, hvor kvinderne formulerede og udlevede nye idealer om kvindelighed. På den måde blev alle former for samfundsundertrykkelse diskuteret, men især den kvindelige seksualitets tabuer kom på dagsordenen.[16]

Et andet middel i kvindekampen var Femølejren, som fik en central placering i det internationale feministiske netværk. Den første af disse teltlejre blev afholdt i sommeren 1971, og der var fra start kun adgang for kvinder og børn. Lejren fungerede som et fristed for kvinderne, hvor de kunne smide både kropslige og verbale hængninger og frit diskutere kvindeproblematikker. Emner som feminisme, kvindepolitik, kvinders rettigheder, seksualitet og kvindeideal blev diskuteret de første årtier, og der blev ydermere undervist i selvforsvar og drama.[17]

Udover demonstrationer og lejre etablerede rødstrømperne også nogle mere permanente anordninger for kvinder. Der blev oprettet kvindehuse, som var bevægelsens tilhørs- og mødested. Her blev der afholdt informationsmøder, debatter, kurser osv. [18] Derudover blev der også i løbet af nogle år oprettet kvindekrisecentre rundt om i landet, hvor voldsramte kvinder kunne få hjælp.[19]

Sidst men ikke mindst blev der gennem årene skrevet en del musik og slagsange, som udtrykte kvindernes holdning og gav dem en følelse af sammenhold.[20]

1.5 Delkonklusion

Rødstrømpebevægelsen blev stiftet i 1970 og forsøgte gennem aktioner, demonstrationer, basisgrupper, kvindelejre, kvindehuse, kvindekrisecentre og slagsange at nå deres mål om ligestilling mellem mænd og kvinder og frigørelse af kvinderne i forhold til det traditionelle kønsrollemønster.

II: Analyse og fortolkning af viser

I det følgende følger en samlet analyse og fortolkning af fem feministiske slagsange med udpluk fra interessante steder. De fem viser er "Kvindesang" af Jesper Jensen, "Fællessang" fra LP'en kvinder i Danmark, "Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari" af Karen Smith, Louise Walden og Gunner Edander, "Øjenbrynene" og "Lilith" af Ewa Langkow.

2.1 Komposition

Alle de fem viser hører under genren lyrik. Viserne består alle af 4 eller 5 strofer og et omkvæd, på nær "Lilith", som ikke har noget omkvæd men blot 4 strofer. De er alle lyriske og har en fast rytme, idet de kan synges og har en melodi. Der er anvendt både krydsrim og parrim i flere af viserne, for eksempel ord som: job/stop ("Kvindesang"), igen/ven ("Fællessang"), lønnen/bønner ("Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari"), sind/ind ("Øjenbrynene") og sving/ting ("Lilith"). Rimene er med til at skabe rytme og sammenhæng i viserne, og det giver derfor god mening, at de forefindes i dem alle fem. Derudover er alle viserne fortalt fra en førstepersonsfortæller, hvilket også er en god egenskab i sådanne viser. Det, at der står "vi" og "os", gør nemlig, at dem, der synger eller hører visen, føler sig som en del af det fællesskab, der beskrives. På den måde er førstepersonsfortæller et rigtig godt valg til viser som disse, som gerne vil dele deres holdning og budskab med så mange som muligt.

2.2 Miljø

I tre af viserne er der en klar tendens til at nævne byer fra forskellige steder i Danmark og også landsdele. På den måde er miljøet altså hele Danmark. Det er sandsynligvis gjort for at understrege, at kvindefrigørelsen gjaldt hele Danmark og ikke kun København og opland. Dog viste det sig i praksis, at deciderede rødstrøpemiljøer var lidt længere om at blive etableret nogle steder i landet end andre.[21] Under alle omstændigheder udtrykker visernes brug af byer og landsdele dog en del af ideologien bag bevægelsen.

2.3 Sprog

Sproget i viserne er overvejende uformelt og hverdagsagtigt. Det ses blandt andet i følgende eksempler: "ja, det er kvinderne der bare ikke mer vil jokkes på" ("Kvindesang", omkvædet), "op med hodet" ("Fællessang", strofe 3) og "mens jeg ryddet lortet uden gråd" ("Øjenbrynene", strofe 2). Det uformelle sprog er med til at gøre det nemmere for lytterne at sætte sig ind i visen og identificere sig med det, der sker for kvinderne dér. Dog er sproget lidt anderledes formelt i "Lilith". I en af viserne nævnes det direkte, at sproget skal være forståeligt for alle: "og vi sir det klart og

jævnt så selv en mand kan forstå" ("Kvindesang", omkvædet). Det klinger tydeligt, at mænd åbenbart godt kan være lidt tungnemme, men at dette altså er formuleret, sådan så de også kan forstå det. Verset er således et godt eksempel på den humor, der er gennemgåede i flere af viserne. "først da jeg giftet' mig med slør på fik alle højt humør på" ("Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari", strofe 1), er endnu et eksempel. I "Kvindesang" står der også: "At pigeløn er ligeløn - ja; den er meget køn men hvorfor får vi ikke allesammen menneskeløn" (strofe 4). Igen spilles der på humoren, idet man ligesom gør grin med samfundets struktur i forhold til løn til henholdsvis mænd og kvinder. Det antydes, at kvinderne ikke er blevet behandlet som mennesker, og holdningen er tydeligvis, at det hverken giver mening eller er acceptabelt. I dag virker det meget logisk, at mænd og kvinder skal have løn på nogenlunde samme vilkår, men i 1970'erne var den tanke slet ikke naturlig på samme måde.

Viserne har dog også en smule højtideligt sprog nogle steder. "Nu tar mit liv en anden kurs" ("Øjenbrynene", omkvædet) og "men nu begynder noen at skifte tro og håb og sprog" ("Kvindesang", strofe 3). Her indikeres det tydeligt, at det er radikale ændringer, der skal ske. Det er altså ikke bare bitte små ting, der skal laves om, men derimod nærmest hele ens livsgrundlag, der skal ændres. På den måde er højtideligheden med til at fastholde det faktisk meget seriøse budskab med viserne - nemlig kvindefrigørelsen.

Der er anvendt sammenligninger i viserne, for eksempel i "Kvindesang" hvor kvinder sammenlignes med trælle. Ordet træl giver nogle meget bestemte associationer. Dets denotation er blot slave, mens dets konnotationer er ord som hårdtarbejdende, understående, nedgjort og undertrykt. At kvinder er trælle reducerer dem fra at være subjekter til at blive objekter, som ikke kan handle efter eget initiativ. På den måde er det et stærkt og betydningsfuldt ord at bruge om kvinderne. Det er et ord, som i den grad er med til at understrege pointen og holdningen i sangen. I "Lilith" sammenlignes kvinder med dukker, som bare skal være klar til at adlyde manden og dyrke sex med ham, hvis han forlanger det. Igen et ord som reducerer kvinderne til et objekt, der handles med af andre.

2.4 Tema og budskab

Temaerne i viserne er oplagt kvindefrigørelse, kvindeundertrykkelse og søstersolidaritet. Det tydelige budskab i alle fem viser er, at kvinderne skal frigøre sig og gøre op med samfundsstrukturen. I "Øjenbrynene" indikeres det ved, at man hører, hvordan en kvinde skiller sig af med alt det, der anses for at være typisk kvindeligt. Det være sig langt hår, deodorant, kjoler, smykker osv. At hele samfundsopbygningen er på spil illustreres af "Fællessang". I strofe 4 beskrives det netop, hvordan mænd og kvinder skal kæmpe mod det system, hvor penge og facade bestemmer deres liv. I "Kvindesang" står der også: "det' klassekamp det gælder" (strofe 4). Det hænger sammen med et af Rødstrømpebevægelsens slogans, som netop var: Ingen kvindekamp uden klassekamp og ingen klassekamp uden kvindekamp.[22] I "Kvindesang" indikeres frigørelsen fra de traditionelle kønsroller for eksempel i følgende vers: "butikkens otte timer hvor man står og smiler stift" (strofe 2). Ordet "stift" tilkendegiver, at smilet, som man altså har klistret på i otte timer, bestemt ikke er ægte. Det hænger sammen med det kvindeideal, mange havde dengang, inden Rødstrømpebevægelsen ændrede dagsordenen. Kvinder skulle være søde, smilende og imødekommende, og sådan var det bare.[23] "Søster, jeg er rede, alle broer brudt" ("Øjenbrynene", omkvædet). Verset viser, at kvinderne skal stå sammen. Denne søstersolidaritet kommer til udtryk i flere af viserne: "Vi må stå sammen, være stærke" ("Fællessang", omkvædet). At det netop er i omkvædet, disse sætninger står, er næppe nogen tilfældighed. På den måde bliver de nævnt flest mulige gange, og chancen for, at det "sætter sig fast" i kvindernes bevidsthed er dermed større. "Fællessang" skiller sig dog på én måde lidt ud fra de andre viser, idet mændene nævnes som en samarbejdspartner i stedet for blot en modstander: "Så kan vi alle, mænd og kvinder kæmpe sammen mod det system" (strofe 4).

Selvom budskabet om, at kvinderne skal stå sammen og se at komme i gang, er tydeligt og gennemgående, sættes der i "Øjenbrynene" også fokus på, hvor svært det rent faktisk kan være at "frigøre sig". "Jeg har fulgt de råd, i gav mig, og nu er det, at jeg spør, jeg er skideensom uden ven, så sig mig hvad jeg skal gøre?" (strofe 4). Det er tydeligt, at det ikke var nogen let kamp at ændre folks opfattelse af kønsroller og -idealer, og i nogle tilfælde ventede de måske rent faktisk bare på, at man gav op. "den dag ambitionerne ryger over bord høres et enstemmigt talekor; inderst inde var du alligevel en rigtig kvinde Anne-Mari" ("Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari", strofe 5).

2.5 Delkonklusion

De fem viser passer med deres tydelige budskab perfekt ind i tidens tendenser. De er alle med til at sætte kvindefrigørelse på dagsordenen i 1970'erne og opfordre kvinderne til at gøre noget for at ændre situationen. Viserne vil typisk være blevet sunget til Rødstrømpebevægelsens møder og på den måde være med til at skabe samhørighed mellem kvinderne og vilje og mod til at gøre noget for at ændre samfundet.

III: Vurdering

3.1 Rødstrømpebevægelsens betydning for kvindesagen

Rødstrømpebevægelsen var en væsentlig del af det danske samfund i 1970'erne, men bevægelsen døde ud i 80'erne, hvor der generelt blev mere stille om kvindesagen. [24] Men hvad betød rødstrømperne egentlig for det danske samfund dengang, og hvad med i dag? Er bevægelsen helt glemt, eller er der stadig spor fra kvindekamp og feminister?

Dengang

Der er ingen tvivl om, at Rødstrømpebevægelsen spillede en stor rolle i kvindesagen i 1970'erne. Rødstrømperne havde en evne til at trænge igennem til medierne og udtrykke kvindepolitiske budskaber. På den måde påvirkede de andre kvinder indenfor politik og fik spredt deres holdninger godt og grundigt i hele landet. Statistikker fra dengang viser rent faktisk en direkte effekt af opgøret mod de traditionelle kønsroller. Der var færre vielser, færre fødsler og samtidig flere skilsmisser.[25] Det hænger tydeligt sammen med, at mange kvinder ændrede deres opfattelse af, hvordan vilkårene skulle være. De fik modet til at tage sagen i egen hånd og gøre noget ved det, de var utilfredse med. Disse tre faktorer må altså være et tegn på Rødstrømpebevægelsens effekt på 1970'ernes Danmark.

Helt konkret ses rødstrømpernes påvirkning på samfundet i en række politiske tiltag. Abortloven fra 1973 kæmpede rødstrømperne blandt andet rigtig meget for. Lovene om ligeløn og ligebehandling fra henholdsvis 1976 og 1978 var ligeledes i tråd med rødstrømpernes ønsker. Derudover blev Center for kvinde- og kønsforskning oprettet i 1982, og køn blev således anerkendt som interessant i analyse- og forskningsammenhænge.[26]

Én af de ting, der virkelig fungerede for Rødstrømpebevægelsen var basisgrupperne. I basisgrupperne erfarede kvinderne, at andre havde det ligesom dem selv, og de kunne derved give hinanden styrke til at handle på utilfredsheden. Basisgrupperne var altså i den grad et effektivt middel i kvindekampen, idet mange kvinders liv blev vendt op og ned på baggrund af diskussioner og erfaringer derfra. De havde måske slet ikke tidligere overvejet den mulighed, at de selv kunne træffe nogle afgørende valg i deres liv til deres eget bedste.

Et andet velfungerende tiltag var Femølejren. Undersøgelser har vist, at næsten halvdelen af alle de organiserede rødstrømper var med på lejren mindst én gang.[27] Femølejren var således også uden tvivl med til at påvirke rigtig mange kvinder til at ændre deres liv.

I dag giver det god mening, at 70'ernes kvinder fandt styrke i at spejle sig i hinanden og stå sammen i stedet for at konkurrere, hvilket netop var en del af Rødstrømpebevægelsens ideologi.[28]

Ydermere kommer man heller ikke udenom, at bevægelsen var god til at tiltrække sig opmærksomhed og virke spændende og interessant. Forfatter Suzanne Giese var en af dem, der kæmpede hårdt i Rødstrømpebevægelsen, og hun beskriver det således: *"Der var ikke noget mere smart, modigt, dristigt og sjovt end at være rødstrømpe på det tidspunkt.(...) Kvindebevægelsen var et fyrværkeri af demonstrationer, happenings og skrifter. Vi skulle ud og erobre verden, selvom vi var opdraget til noget helt andet af vores mødre (...) Vi havde altså ikke lært, hvordan man gik ud i verden - men i kvindegrupperne gav vi på en måde hinanden en genopdragelse"*[29]

Sekretariatsleder i Kvinderådet, Randi Theil Nielsen, var også en af dem, der blev grebet af Rødstrømpebevægelsen. "Og så var de enormt gode til at lave nogle visuelt stærke aktioner. (...) Jeg synes, det var enormt vigtigt og sejt, det de gjorde."[30] *De to udtalelser giver et indblik i, hvordan bevægelsens aktiviteter påvirkede danske kvinder. Ud fra, hvad de to kvinder mener, virker det til, at Rødstrømpebevægelsen i hvert fald gjorde et eller andet rigtigt.*

Hvis man fokuserer på mændene, ser man en anden effekt af Rødstrømpebevægelsen. Mange mænd blev afskrækkede af rødstrømperne og deres snak om emner, som normalt var tabubelagte. Det kommer heller ikke som nogen overraskelse, at rødstrømperne af mange blev set som "mandehadere".[31] *Suzanne Giese beskriver, hvordan mændene vendte en ryggen, når man var rødstrømpe. De ville ikke høre om det og orkede ikke at tage stilling til emnerne. Der var dog også mænd, som rent faktisk fandt det hele interessant, og som ikke lod sig skræmme.*[32]

I dag

Selvom der ingen Rødstrømpebevægelse er i dagens Danmark, kan der stadig være tale om feminisme. Den generelle samfundsopfattelse er i hvert fald, at der findes en bestemt samfundsmæssig gruppe, der har en holdning til kønsproblematikker. I virkeligheden er der flere forskellige slags feminister i nutidens danske samfund. Nogle taler ud fra et liberalt standpunkt, andre fremhæver husmodertilværelsens glæder, andre igen kæmper mod kønsnormer, og så er der de feministiske forskere, der arbejder på at udvikle nye forståelser af køn. Kvindebevægelsen har aldrig rigtig talt med én klar fælles stemme, og det er således heller ikke tilfældet i dag.[33] Levnet fra Rødstrømpebevægelsen er dog at finde under alle omstændigheder.

Udover de politiske tiltag der opstod i kølvandet på kvindefrigørelsen, er der også en anden arv. Rødstrømperne var initiativ til flere institutioner, som stadig fungerer den dag i dag. Det gælder for eksempel KVINFO, kvindemuseet i Århus, krisecentre for voldsramte kvinder og Kvindehuset i København.[34] Disse institutioner ville måske ikke være her, hvis ikke Rødstrømpebevægelsen havde markeret kvinders rettigheder så tydeligt dengang.

I de involverede familier har kvindekampen også sat sine spor. Børn blev opdraget med helt nye værdier, i kollektiver sammen med mange andre, eller opdragelse blev ganske simpelt undervurderet. Datidens kvinder tolkede de nye idealer på mange forskellige måder, når det gjaldt familielivet. Nogle forsøgte at give deres børn flere muligheder ved at droppe alle former for forskelsbehandling mellem drenge og piger. For Freja Schloss, der blev opdraget sådan af sin rødstrømpemor, har det resulteret i, at hun selv opdrager sine piger meget feminint og elsker kjoler, pigelege og lyserødt. Altså en form for modreaktion på hendes egen opdragelse som inkarneret drengepige.[35]

Hvis man prøver at vende betydningen om og ser på, hvordan det ville have været, hvis Danmark ingen Rødstrømpebevægelse havde haft, så tror jeg, centrale ting i dag ville være anderledes. Forholdet mellem mænd og kvinder ville sandsynligvis være af en noget anden karakter, og

kønsrollemønsteret ville udspille sig på en helt anden måde. Danmark ville formentlig være noget tilbage i udvikling i forhold til andre vestlige lande. Selvom der i dag stadig kæmpes for ligestilling, ville den kamp måske være på et noget tidligere stadie, hvis den ikke var startet og markeret så tydeligt i 1970'erne.

På verdensplan må vi dog erkende, at kampen for ligestilling mellem mænd og kvinder langt fra er overstået. Forleden startede FN en kampagne kaldet HeForShe. Som kickstart på kampagnen holdt skuespiller og kvindeambassadør Emma Watson en tale netop om kvinder, mænd og ligestilling[36]. Hun beskrev, hvordan feminisme er et udkældt ord, som forbindes med mandehad. Det samme problem havde rødstrømperne, som også ofte blev set som nogle, der ikke kunne lide mænd, og som mænd blev skræmte af.[37] Kampagnen har fokus på, at mænd skal inddrages i kampen. Emma Watson nævner, at vi er nødt til at ændre mænds roller for at kunne ændre kvindernes, ligesom rødstrømperne også ville have hele samfundsstrukturen ændret. Hun slutter talen af med at fortælle, hvor lang tid udviklingen vil tage, hvis ikke vi gør noget nu. Som hovedargument nævner hun, at det vil tage 75 år, før mænd og kvinder vil få samme løn for det samme arbejde.[38] Selvfølgelig ved vi ikke, hvad hun bygger de tal på, men med det in mente, er det alligevel svært ikke at værdsætte Rødstrømpebevægelsens arbejde i 70'ernes Danmark. Selvom målet altså endnu ikke er nået, er vi trods alt nået noget af vejen, og det ville formentlig ikke være sket uden rødstrømperne, som for alvor satte kvindesagen i fokus.

Det kan dog også diskuteres hvad det egentlig er for nogle mål, vi har nået. Ninon Schloss var frontkvinde i Rødstrømpebevægelsen og med til den allerførste aktion i København.[39] Hun kommer den 1. juni 2013 med følgende udtalelse til Politiken om den nye regering med tre kvinder: *"Engang byggede kvindebevægelsen grundlæggende på lighed og solidaritet. Markedsideologien er nået til feminismen. Nu hedder argumentet for ligestilling ikke lighed, men at kvinder som ledere giver en bedre bundlinje"*. [40] Hun mener altså, at grundlaget for feminisme og kvindekamp har ændret sig siden Rødstrømpebevægelsen, og hun ser ikke nødvendigvis denne ændring som særlig positiv. De grundlæggende ideer om lighed og solidaritet er blevet erstattet af økonomiske baggrunde for ligestilling. På den måde er kvinderne selv blevet indlejret i det kapitalistiske system, som de netop prøvede at bekæmpe.

Ét mål der dog godt kan siges at være noget, om ikke andet så delvist, er målet om en ændring i samfundsstrukturen. Jævnfør Rødstrømpebevægelsens slogan omkring den nødvendige klassekamp.[41] I dag er det ikke på samme måde job og økonomi, der afgør ens rettigheder. Dog kan det ikke benægtes, at disse to faktorer stadig er med til at definere ens status i samfundet, selvom man ikke kan tale om en decideret klasseopdeling, som man i højere grad kunne dengang i 1970'erne.

3.2 Delkonklusion

Rødstrømpebevægelsen havde en stor betydning i 1970'ernes Danmark, og mange kvinder fik gavn af deres tiltag. Ligeledes kan vi i dag mærke effekten af rødstrømpernes arbejde, selvom alt sandsynligvis ikke er blevet, som de ønskede dengang.

IV: Konklusion

Denne opgave har beskæftiget sig med kvindefrigørelse ved at dykke ned i Rødstrømpebevægelsen og dens betydning for det danske samfund både i 1970'erne og i dag. Bevægelsen benyttede sig af forskellige tiltag som aktioner, basisgrupper, kvindelejre, kvindehuse, kvindekrisecentre og feministiske slagsange til at sætte fokus på kvinder og udtrykke deres utilfredshed med det traditionelle kønsrollemønster og samfundsopbygningen. Deres overordnede mål var ligestilling mellem mænd og kvinder og frigørelse fra de gældende samfundsnormer, som rødstrømperne så som undertrykkende.

Disse mål kommer blandt andet til udtryk i de fem analyserede viser. Alle viserne udtrykker rødstrømpernes holdning om, at kvinder levede et liv i undertrykkelse, og at de skulle turde gøre

sig fri af normerne. Rødstrømperne var gode til at udtrykke deres holdning, og deres arbejde fik en stor betydning for 1970'ernes Danmark, idet mange kvinder fik modet til at frigøre sig og slippe ud af undertrykkelsen.

Derudover var der også en række politiske konsekvenser, såsom Abortloven og lovene om ligeløn og ligebehandling, som alle var i tråd med rødstrømpernes ideologi. Ud fra dette kan det konkluderes, at Rødstrømpebevægelsen havde en markant betydning for kvindesagen i 1970'erne, da mange både mænd og kvinder blev påvirket i den tid.

Meget tyder endvidere på, at Rødstrømpebevægelsen også har haft en vigtig betydning for kvindesagen den dag i dag. Den effekt vi ser i dag, er feminisme i forskellige afskygninger, krisecentre for voldsramte kvinder, påvirkninger i børneopdragelsen, betydelig mere ligestilling mellem mænd og kvinder og en mindre grad af klasseopdeling i samfundet. Dog må det også konkluderes, at ikke alle Rødstrømpebevægelsens mål er nået endnu, og at nogle af rødstrømpernes grundtanker som solidaritet og lighed ikke længere er ligeså fremtrædende i kvindesagen.

Bibliografi

Chakravarty, D., & Mortensen, H. (2014). *De danske kvinders historie*. Systime.

Forskningsgruppen Køn, krop og hverdagsliv (red.). (2012). *Er der spor?* Bogforlaget Frydenlund.

Jensen, J. (u.d.). Kvindesang.

Langkow, E. (1975). Lilit.

Langkow, E. (1977). Øjenbrynene.

Larsen, J. (u.d.). *Rødstrømpebevægelsen*. Hentede 25. September 2014 fra kvininfo.dk:
<http://www.kvininfo.dk/side/1047/>

Lilja, B. (2007). *Kvindekampens døtre*. DR.

LP'en "Kvinder i Danmark". (u.d.). Fællessang.

Løgstrup, H., & Sørensen, A. E. (5. November 2012). *Rødstrømperne og den nye kvindebevægelse, ca. 1970-1985*. Hentede 14. September 2014 fra danmarkshistorien.dk:
<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/den-nye-kvindebevaegelse-1970-1985/>

Madsen, K. S., & Vindum, A. (2013). *Rødstrømpernes årti*. Hentede 24. September 2014 fra faktalink.dk: <http://www.faktalink.dk/titelliste/feminister-og-roedstroemper/roedstroempenes-aarti#section-14>

Rasmussen, S. H., & Brunbech, P. Y. (u.d.). *Familieliv og kvindefrigørelse*. Hentede 14. September 2014 fra danmarkshistorien.dk: <http://danmarkshistorien.dk/perioder/kold-krig-og-velfaerdsstat-1945-1973/familieliv-og-kvindefrigoerelse/>

Smith, K., Walden, L., & Edander, G. (u.d.). Inderst inde er du alligevel en rigtig kvinde, Anne-Mari.

UN Women. (2014). *Emma Watson: Gender equality is your issue too*. Hentede 28. September 2014 fra unwomen.org: <http://www.unwomen.org/en/news/stories/2014/9/emma-watson-gender-equality-is-your-issue-too>

-
- [1] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan blev danske feminister inspireret af USA?
 - [2] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var baggrunden for Rødstrømpebevægelsen?
 - [3] (Løgstrup & Sørensen, 2012), afsnit: Stiftelse og navn
 - [4] (Løgstrup & Sørensen, 2012), afsnit: Stiftelse og navn
 - [5] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 7: Kilder, s. 141
 - [6] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 78
 - [7] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var Rødstrømpernes kvindeideal?
 - [8] (Madsen & Vindum, 2013) afsnit: Hvordan så Rødstrømperne på mandens rolle?
 - [9] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 87
 - [10] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 76-77
 - [11] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 77
 - [12] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvilke slogans havde Rødstrømperne?
 - [13] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan blev danske feminister inspireret af USA?
 - [14] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan blev danske feminister inspireret af USA?
 - [15] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan blev danske feminister inspireret af USA?
 - [16] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var basisgrupperne?
 - [17] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var ideen med Femølejren?
 - [18] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var kvindehusene?
 - [19] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var kvindekrisecentre?
 - [20] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan lød en feministisk slagsang?
 - [21] (Lilja, 2007), kapitel: Jeg har opdraget mig selv udmærket!, s. 128
 - [22] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 77
 - [23] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 5: Velstandsboom og kvinder i protest, s. 76
 - [24] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvornår stoppede rødstrømpebevægelsen?
 - [25] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvordan påvirkede Rødstrømperne samfundet?
 - [26] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvilken politik fulgte op?
 - [27] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var ideen med Femølejren?
 - [28] (Madsen & Vindum, 2013), afsnit: Hvad var Rødstrømpernes hovedpointer?
 - [29] (Lilja, 2007), kapitel: Ud med det småborgerlige og ind med det frigjorte!, s. 27
 - [30] (Lilja, 2007), kapitel: Alting er politisk, s. 154
 - [31] (Larsen), afsnit: Separatisme og kønskamp
 - [32] (Lilja, 2007), kapitel: Ud med det småborgerlige og ind med det frigjorte!, s. 29
 - [33] (Forskningsgruppen Køn, krop og hverdagsliv (red.), 2012), Indledning, s. 17-18
 - [34] (Løgstrup & Sørensen, 2012), afsnit: Arven efter rødstrømperne
 - [35] (Lilja, 2007), kapitel: Hvis drengene kan, så kan du også!, s. 87
 - [36] (UN Women, 2014)
 - [37] (Lilja, 2007), kapitel: Ud med det småborgerlige og ind med det frigjorte!, s. 28-29
 - [38] (UN Women, 2014)
 - [39] (Lilja, 2007), kapitel: Hvis drengene kan, så kan du **også!**, s. 77
 - [40] (Chakravarty & Mortensen, 2014), Kapitel 7: Kilder, s. 145-146
 - [41] "Ingen kvindekamp uden klassekamp og ingen klassekamp uden kvindekamp"
-